

Videnskabelig Leder

Ugeskr Læger 2021;183:V205066

Stigende behov for behandling af transkønnede i Danmark

Lars Lund

Ugeskr Læger 2021;183:V205066

Transkønnethed er en betegnelse for personer, der har en kønsidentitet eller et kønsudtryk, der adskiller sig fra deres fødselskøn. Folketinget gav i 2014 mulighed for juridisk kønsskifte alene ved at erklære, at man oplever at tilhøre et andet køn, og i 2017 blev transkønnethed fjernet fra Sundhedsstyrelsens diagnosekapitel under psykiske sygdomme. Der er uændret et stort behov for at opnå viden om medicinsk hjælp til transkønnede.

Der findes en del forskning om den mentale tilstand hos transkønnede [1], men stort set intet om hormonernes virkning på mange andre områder f.eks. hjerte-kar, knogler og muskler samt udvikling af andre sygdomme. Et af de største studier i verden stammer fra Sverige og viste, at 36% af de 800 undersøgte transkønnede havde forsøgt at begå selvmord [2].

I et nyligt publiceret Cochranereview beskrives antiandrogen eller estradiol eller begge hormonbehandlinger af transkønnede kvinder [3]. Formålet var at belyse sikkerheden ved anvendelse af hormonbehandling med antiandrogener, estradiol eller begge dele sammenlignet med hinanden eller placebo hos transkønnede kvinder i en overgang inden eventuel kirurgi. Ud af 1.057 referencer endte man med 13 undersøgelser. Man udelukkede 12 studier og fandt kun ét igangværende randomiseret kontrolleret studie (RCT), som udføres i Thailand. I dette sammenligner man estradiolvalerat plus cyproteronbehandling med estradiolvalerat plus spironolactonbehandling. Det primære resultat vil være det opnåede testosteronniveau ved tremånedersopfølgning. I Cochranereviewet understreges det, at forskningen kun lige er startet.

Transkønnede kvinder kan føle, at de er født i en krop med de forkerte seksuelle egenskaber. Dette kan resultere i betydelig psykologisk lidelse (kønsdysfori) og ønsket om at tilpasse deres mandlige fysiske og seksuelle egenskaber for at være mere konsistente med deres subjektivt erfarede kvindelige køn. Denne proces kaldes overgang. En af de medicinske behandlinger, der gives for at hjælpe transkønnede kvinder med mandlige kroppe til at opnå overgang, er syntetiske kvindelige hormoner. I Danmark har Sundhedsstyrelsen opfordret til, at man skal kunne hjælpe de transkønnede hurtigere med relevante tilbud under kontrollerede forhold med bl.a. en ny specialevejledning [4]. Der findes nu tre centre for kønsidentitet: på Rigshospitalet, Aalborg Universitetshospital og Odense Universitetshospital, hvoraf de to sidste har samarbejdsaftaler

med Rigshospitalet. Behovet er stigende – således fik man i Aalborg, kort tid efter at centeret åbnede i 2019, en venteliste, og det samme er sket i Odense efter åbningen i januar 2020.

Center for Kønsidentitet på Odense Universitetshospital er organiseret som en murstensløs enhed. Kernen er et samarbejde mellem specialister inden for psykologi, endokrinologi og gynækologi som væsentlige fagområder/specialer, men også andre specialer indgår i samarbejdet, da samtale, udredning og behandling af kønsidentitetsproblemstillingen bør varetages på et højtspecialiseret niveau med én indgang og under samtidig inddragelse af alle relevante specialer: psykiatri, plastikkirurgi, urologi, øre-næse-hals og dermatologi. Der afholdes lokale og nationale multidisciplinære team-konferencer samt planlægning af fælles forskningsaktivitet.

Tolstrup et al har for nylig gennemgået resultater for den kønsmodificerende kirurgi i Danmark [5]. De multidisciplinære kirurgiske indgreb er irreversible, idet man ændrer de primære og sekundære køns karakteristika. Men det har vist sig, at livskvaliteten øges generelt efter kirurgi, da det kønslige ubehag mindskes, og patienttilfredsheden er som regel høj.

Der er et stort gap mellem den nuværende kliniske praksis og klinisk forskning. Der er et stort behov for robuste RCT'er mhp. at vurdere fordele og ulemper ved hormonbehandling (brugt alene eller i kombination), hvilket Cochranereviewet viste [3]. Undersøgelser skal specifikt fokusere på effekt af behandlingen, bivirkninger, livskvalitet og deltagernes tilfredshed med ændringen i deres kropskarakteristika ved hormonbehandling. Vi må i gang med national forskning på dette område og gøre det bedre!

Korrespondance *Lars Lund*, Urinvejskirurgisk Afdeling L, Odense Universitetshospital. E-mail: lars.Lund@rsyd.dk

Interessekonflikter ingen. Forfatterens ICMJE-formular er tilgængelig sammen med lederen på ugeskriftet.dk

REFERENCER

1. Carroll-Beight D, Larsson M. Exploring the needs, expectations, and realities of mental healthcare for transgender adults: a grounded theory study on experiences in Sweden. *Transgend Health* 2018;3:88-104.
2. Folkhälsomyndigheten. Hälsan och hälsans beståndsdelar för transpersoner. En rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige *Folkhälsomyndigheten*, 2015:38-48.
3. Haupt C, Henke M, Kutschmar A et al. Antiandrogen or estradiol treatment or both during hormone therapy in transitioning transgender women. *Cochrane Database Syst Rev* 2020;11:CD013138.
4. Sundhedsstyrelsen. Sundhedsfaglig hjælp ved kønsidentitetsforhold. <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2018/sundhedsfaglig-hjaelp-ved-koensidentitetsforhold> (22. mar 2019).
5. Tolstrup A, Holmgaard R, Thomsen MV et al. Kønsmodificerende kirurgi i Danmark. *Ugeskr Læger* 2020;182:V05190270.